

ՍԿՍՆԱԿ ԸՆԹԵՐՅՈՂԻ
Գ Ր Ա Դ Ա Ր Ա Ն

ԱՐՇԱԿ ՇԱՆԱԶԱՐՅԱՆ

ԵՆ ՍԵՎ ՈՐԵՐԻՑ

891.99

Շ-21

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ

- 6 NOV 2011

ՍԿԱՆԱԿ ԸՆԹԵՐՈՑՈՂԻ ԴՐԱԳԱՐԱՆ

891.99

1000
40000
2-21
Lms

ԱՐՇԱԿ ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ

ԵՆ ՍԵՎ ՈՐԵՐԻՑ

Հ Ս Խ Հ

ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԶՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՍԽՀ-ՈՐԲ

ՅՐԵՎԱՆ 1936

Ե. Ա. ՄԱՇԻՆԻ

13 JUL 2013

96996

Պատ. խմբ.
Տեխ. խմբ.
Սրբազրիչ՝ Հ. Դոլուխանյան

Գլավիտի լիազոր 1100, պատվեր 615,
Հրատ. 3725, տիրաժ 5000

Պետհրատի տպարան
Յերեվան, II Գնունի, 4

Հանձնված է արտադրության 1936 թ. ապրիլի 10-ին
Ստորագրված է ապելու 1936 թ. մայիսի 10-ին

ԳԻՆԸ 30 ԿՈՊ.

А. ШАХНАЗАРЯН
ИЗ ЧЕРНЫХ ДНЕЙ

Гиз ССР Армении, Эривань 1936 г.

1

13 JUL 2013

Տարիներ առաջ,
Յերբ տիրում եր դեռ որենքը ցարի,
Յերբ չքավորը դեռ իրավագուրկ՝
Ստրուկ եր տիրոջ փողի ու փարի,
Են դժոխային, դաժան խավարում
Կուլակներն եյին
Ճիպոտի ուժով գլուղ կառավարում:

Աղքատը հով եր, քանի՞ գլխանի,
Վոր իշխանի դեմ ձեն, ծպտուն հանի:
Նրա բաժինը քրտինքն եր դառը,
Մի կտոր սև հաց ու շուրը սառը.
Ինքը՝ մերկանդամ, լերեխեն՝ բորիկ,
Ցրտից կուչ եկած, կինը՝ անշտալիկ...

Նա տարին բոլոր քարի հետ քաղվեր,
Չարչարվեր, աքար, հողի հետ մաղվեր,
Դատածը կը տար պարտքի տեկոսին

Յեւ ապա նորից

Աչքը կը անկեղ ցելի ակոսին:

Վորքան ել առատ, լի լիներ տարին,
Աղքատի խոփը դեմ կաններ քարին:
Նա լիքը աշուն չեր տեսնի որում:
Ճանճը ածում եր, իսկ ճիճուն՝ կրում...

2

Մի զարգանդ կուլակ կար են հին գյուղում,
Վորի վտաի տակ գեաինն եր դողում,—
Վոսկան աղեն եր, ինքը տանուտեր՝
Նշանը կրծքին. լեղբայրը՝ տերտեր:

Նրա մի տղեն՝ դառնարյուն, գոթի*)
Ուներ մեծ խանութ մանրունք ու ճոթի,
Ուր խեղճ գյուղացոց թակարդն եր քցում,
Տգրուկի նման ծծում ու ծծում,
Կիսամորթ անում, թողնում անոթի:

Իսկ լերկրորդ տղեն՝ բեղերը սրած,
Փոշոտ փափախը ծոծրակին դրած,
Արծաթ խանչալով, կողքին՝ մաուզեր
Այլ ու ձախ խփում,
Ջարդում եր, թափում,
Ում խեղբին փչեր, ինչ սիրան ուզեր...

*) Գոթի—վատ, ատելի:

Ասլան Սերգոն եր. ով պիտի խոսեր
Կամ թե ծուռ նայեր, թթու խոսք ասեր:
Կրակ եր թափում կայծակ աչերից.
Արյուն եր կաթում խանչալի ծերից:

3

Իսկ Վոսկան աղեն. դա տերն եր գեղի,
Վոր վոչ մի մարդի չեր առնում բեղի,*)
Նա թիկունք ուներ Մասիս սարի պես.
Չափ չը կար կայք ու գույքերին պես-պես.

Տուն ուներ՝ պալատ, սեփական գութան,
Յերեք քյահլան ձի. ութ—իննը կթան.
Չորս ընտիր այգի, տասը աչք ջաղաց,
Սև որվա համար՝
Մի պուլիկ վոսկի մառանում թաղած:
Չորս բատրակ ուներ ժրաջան, արի.
Ու... մի գյուղ լիքը մշակներ ձրի...

Նա գիտեր, ինչպես լուղել ու շահել,
Ում արժանի չե: Ով տեղը գալիս,
Կարող ե հասնել, թիկունք տալ, պահել:
Պրիտավ, քննիչ, չինովնիկ պես-պես
Ով մտրակ ուներ, կամ թուղթ որենքի,
Դարբասը բաց եր առջևն ամենքի:

*) Բեղի չառնել—մարդատեղ չդնել:

Դե շեն-ոջախ եր.

Որը հարյուրը կը մտներ, կուտեր՝
Քուֆթա, խորոված, ճուտերով փլավ,
Չայ ու փունջ անուշ, գինիներ լավ-լավ...
Փանք աստծու, չը կար
Գառներ ու հավեր, կամ գաթա, շաքար:
Կաշառքը ծով եր: Շեն մնա գլուղը,
Դռնիցն եր ծորում մեղրն ու լուղը:
Ու վորքան ուտում, վատնում են տանում՝
Ենքան լցվում եր ոջաղն, ուռճանում:

4

Վոսկանենց տան կից՝ ձորակի ուսին
Ապրում եր աղքատ Նախընց Սոսին:
Սա վոչ արտ ուներ, վոչ կովեր ու լեզ.
Մենակ՝ տան առջև չորս լիտր պարտեզ,
Ուր մատաղ ծառերն ընտիր մրգերի,
Թե—Թեի տված ու շարված պարի՝
Անուշ հովի հետ տաղ են շշնջում,
Ու դալար ծաղկանց բուրմունքը շնչում:
Սա մի դրախտ եր ճոխ, լեղեմական,
Վոր բույրը անուշ ու անմահական
Սփռում եր շուրջը, տարածում հեռու,
Լցնում սար ու ձոր, արոտ ու առու...

Վոսկանը վերից ագահ աչքերով
Նայում եր ներքե, նայում որերով
Յեվ փափագում եր՝ ինչ գնով լինի,
Եդ չքնաղ պարտեզն իրանով անի:
Բայց նա լավ գիտեր, վոր դուլթիչ այգին՝
Դա Սոսու կյանքն ե, մուրագն ու հոգին:
Թեկուզ լոթ մեխ տաս ամեն մի մատին,
Նա մոտ չի թողնի իր սահման պատին:

Կոպիտ ե տերը: Պետք եր մտածել,
Նրան ուրիշ կերպ խեղդել ու սանձել:

5

Ու մի որ աղեն կանչում ե Սոսուն
Վորպես բարեբար, խրատում, խոսում.
—Դու առողջ մարդ ես, ինքդ ել ջահել,
Ափսոս, չես կարում տուն ու տեղ պահել:
Անդյալի նման
Պառկել ես տանը, վտաներդ ցցել
Ու աչքդ մի թիզ պարտեզին գցել:

Դու աղամարդ ես, սար ու ձոր չափի:
Ձեռ ու վոտ արա, ծով քրտինք թափի,
Քարը տուր գլխիդ, գլուխդ քարին,
Բեր տունդ լցրու աստծու իր բարին:

Քրեհ սառ ու բեր, զնալ-գալ արա,
Վոր ձեռիդ հաղա միշտ փող ու փարա,
Վոր տունդ լցվի, ծովի պես ծփա,
Թե չե... մեր հողում բարաքաթ չը կա...

— Լավ աղա... ինչո՞վ:

Վնչ ձի կա, վնչ փող:

— Ե՛, գատարկ խոսք ա... Դա պատճառ չի, թող...

Առ լես քեզ հարյուր մանեթ տամ ահա,
Տար մի լավ ձի առ. ուժեղ, աժդահա:
Առ, թող վարձք լինի սա ել իմ հոգուն:
Բայց մարդի չասես: (Վարձքը հենց ենա,
Վոր ծածուկ մնա աշխարհից թագուն):
Թող մենակ վերև առաված իմանա:

Վասկանը ծոցից հանեց փող մի դարս
Համբեց ու դրեց զրկիցի բուռը.

— Առ, հարևան ջան, յերբ կը տաս՝ կը տաս:
Հանգիստ կաց, ել լես չեմ գա քո դուռը:
Ուրիշների պես՝
Փեշդ չեմ քաշի
Առավոտ ճաշի:

6

Սոսին, որհնելով ումր-արևն աղի,
Թռավ՝ ձի ճարի: Վասկանը թե՛ կաց,

Մատդ՝ մի պուճուր թանաքում թաղի.
Կպցրա թղթին, հետո դուռը բաց:—

Դրկիցը կնքեց մուրհակն սպիտակ...
Հետո գավառը տվեց վոտնատակ,
Մինչև վոր ճարեց լավ ձի, իր ասած,
«Նարինջ» անունով մի պատկեր՝ քաշած...

7

Յեվ ահա Սոսին ընկնելով ձեռ վոտ,
Վազեց փալանկար Կիրակոսի մոտ,
Աղաչ ու պաղատ, թե վոնց վոր լինի,
Որն-եզուց կուպչիկ*) փալան պիտ շինի:

8

Վարպետը խաբեց: Ու մերկ եր դեռ ձին,
Յերբ մի որ ահա գիշերվա կիսին
Կաղ գզիրն եկավ, ձեն տվեց Սոսուն,
Թե՛ ձիուդ կեր տուր ու պատրաստ պահի,
Վոր կող ենք տանում՝ որն իրեք շահի.
Թե՛ տանուտերին նեղում են, տանջում.
Թագվորին վայել ձի լեն պահանջում:—

Շատ վեր-վեր թռավ, ճմովեց տերը,

*) Կուպչիկ— վրան լավ նստող, կպչող:

Վախատուն արին ճուտոն ու մերը,
Բայց լերը վոր Մկոն շեշտեց անունը
Աղա Վասկանի,
Դե նրա մի խոսքն ով երկու կանի.
Անձնատուր լեղան... Ու լռեց տունը:

Աքլորականչին թռավ Նարինը,
Թողնելով տիրոջ սրտում մրմունջը:

9

Նույն իրիկունը ձին պիտի դառնար,
Վոր Սոսին չարչու ապրանքը բառնար,
Սարերը տաներ,
Տան ապրուստն հաներ:

Բայց լերորդ որն եր՝ Նարինը չը կար:
Տերն աչքը ճամբին հեռում եր տկար...
Բարձր լալիս եր ու ծեծկվում Նստոն...
Մոր փեշը բռնած՝ մրմնջում ճուտոն:

10

Ահա գիշերը հին դուռն են թափում:
Սոսին շնչասպառ ցցվում է բակում,
Կարծելով ձին է: Բայց...ցավ ու սոսկում...
Գզիր Մկոն եր, քարշ տալեն վոար,
Տիրոջը բերել Նարնջի բոթը...

10

Թե—բա չես ասի,

Վոր ձիդ վեր ընկել, սատկել ա ձորում:
Ասում եմ, վալթե չար աչք ա դիպել,
Կամ թե չե հնուց ցավ ելել փորում...
Են փառք տուր աստուն, վոր բախշեց բալիդ,
Թե չե վալ կը գար եդ աղքատ հալիդ:
Թե քիթը խոռվեր ձիավոր աղի,
Քեզ կը քաշեյին կրակ ու դաղի...
Ել ի՞նչ ես շշմել, գնա բեր կաշին,
Քանի շուն ու գել չեն թափվել լեշին:—

Ասաց ու քաշվեց նա՝ լնդին տալեն,
Իսկ Սոսին մնաց
Շշմած, քարացած...

Ապա խեղդվելով, մրմնջաց լալեն.
— Խորտակվի՛ լերկինք, քո դատ-դիվանը...
Յեվ տունը տարավ սուգ ու շիվանը...

11

Յերը գարունն լեկավ, այգին կանաչեց,
Աղեն մարդ զրկեց ու Սոսուն կանաչեց,
Թե՝ — Այ հարևան, ալ իմ աչքի լիս,
Տալացուկ ունես, խի՛ չես մոտ գալիս:
Ասենք ելածը
Յերկու հարյուր ա, մեծ գումար ել չի,
Վոր մարդ որենքի, դատի դուռ կանչի...

11

Գլուխդ վկա, գլուխդ եմ ասում,
Յես ել պակսութիւն, պարտք ունեմ սասում
Թե չե՝ անունը ո՞վ կը տար սկի,
Թեկուզ վոր տեղովն ուտելիր, խոսքի:
Բայց պարտքատերն ա հոգուս ջուր դրել,
Ուզում ա ելած-չելածըս գրել...

Բնա, եսնց զուլում, հարեան Սոսի,
Դե հիմի ասա, հիմի դո՛ւ խոսի,
Տեսնեմ լե՛րբ պիտի քո պարտքը թափես:
Համա տես, չըլնեմ- չիմանամ խաբես:
Փողըս պիտի տաս իրեք-չորս որում...
Հը, դժարդ եկա՞վ... ծոծրա՞կդ ես քորում:
— Ինչքա՞ն ա պարտքս... — կմկմաց Սոսին:
— Դուդ յերկու հարյուր մանեթ ա, ասին:
— Վա՛յ, հարյուր, աղա, հարյուր եր, ախար...
— Ըհը՛... աչքս լո՛ւյս. պարտքիցդ փախա՞ր...
— Հարյուր ա, աղա, վա՛յ յերկինք, գետինք...
— Դե վոր ետպես ա, կորի՛, դուրս կորի:
Ափսոս լավութիւն, ափսոս յերախտիք,
Վոր յես քեզ նման շներին արի:

Զայրացա՞վ աղեն ու պարտապանի
Մեջքից հրելով, փորձեց դուրս անի...

Բայց Սոսին շմել, արձան եր դառել,
Լեզու՛ն պապանձվել, աչքերը՝ սառել:

— Կորի՛ իմ տանից, կորի՛, անսպեռ,
Կորի՛ որն ետոր փողս ճարի, բեր:
Կորի՛ դժո՞ղքը, կորի՛ յեմ ասում,
Թե չե հենց կրակ, հենց զուլում-ցասում
Կը բերեմ գլխիդ, վոր մնաս մոլոր.
Տոկի՛ կը փաշեմ տուն-տեղդ բոլոր...
Յես շանից ցնկնած, շո՛ւն պիտի լինեմ,
Թե վոր քեզ տկլոր, մուրացկան չանեմ...

Աղմուկի վրա վեր թռա՞վ բակից
Կատաղած Սերգոն՝
Իրա թասընկեր Մացոն՝ քամակից:
Աւանի ձեռին դաշու՛նը շողաց...
Սոսին սպրդնեց.
Նրա աչքերում արցունքը ցողաց,
Բայց Մացոն պահեց հարվածն ահարկու,
Խեղճի շնքին զարկեց մի-յերկու
Ու բոթբոթելով, դուրս գցեց հաշտը:

Սանդուխքի գլխին մի այնպես ուժգին
Քացի հասցրին անճարի մեջքին,
Վոր նա շունչ-հոգին հավաքած բուռը,

Գլորվեց մինչև մառանի դուռը...
Լեզուն կապվել էր, հառաչը սառել.
Թուրքը ցամաքել, կես մարդ էր դառել...

Բայց լերը սթափվեց,
Նրա պնչերից դուրս լեկավ ծուխը,
Արյունը մեկեն խփեց գլուխը,
Վրեժի բոցը աչքերում շողաց,
Բռունցքը սեղմվեց, շրթունքը դողաց,
Բայց... ձեռ ու վոտը
Չեր գալի հետը...

Յերբ Մկոն նրան առավ շալակը,
Վոր տանի, գցի Նախընդհանրաց
Արյուն էր ծորում գլխից միալար,
Նախընդհանրաց թավիշ կանաչը դալար:

13

Ձատկի դեմ Սոսուն կանչեցին տարան,
Կոչնագիր տվին: Գնաց դատարան:
Միրավոյ սուգեն նայեց մուրհակին՝
Սոսու բուժ մատի դրոշմը տակին՝
Յեվ հարցը պարզվեց:
Պարտքը հաստատվեց:
Տուգանք էլ դրին:

Տոկոսն էլ լեկան, ծախսն էլ դատական,
Մոտ լերեք հարյուր ելավ պարտական...

14

Մի որ էլ լեկան գրեցին տունը.
Ե՛լ գոմ, ե՛լ չարդախ, մինչ հավաքունը...
Գրեցին նաև սիրուն պարտեզը,
Ծառ ու տունի բոլոր և խոտի դեզը:

Աճուրդին վոչ վոք մոտիկ չըգնաց:
Յեվ գուցքը բոլոր Վոսկանին մնաց:

15

Այս անցուղարձը թվում էր Սոսուն
Մի ծանր լերա՞ղ, լերա՞ղ սարսափի:
Նա վոչ ուտում էր, վոչ ասում-խոսում:
Մեկ թափ էր առնում,
Ուզում թշնամու արյունը թափի,
Գազանի նման պատառի, լափի,
Բայց... մեկ էլ հանկարծ սառչում էր կրկին,
Գլուխը կախվում, ընկնում էր կրճքին,
Յերբ աչքն էր գալիս՝ դռների տակին
Անտեր անոթի լերեխա ու կին...

Թափվեցին հանկարծ մի որ Սոսենց տուն՝
 Քաղաքից լեկած շիւ կատարածուն,
 Տանուտերն ինքը ու գդիրը կաղ
 Յեզ ցմփոր Մուխսին՝ փնշալեն, դանդաղ:

Շլտիկը կախեց նշանը կրծքին
 Ու հայտնեց Սոսուն՝ հանուն որենքի,
 Թե նա այլևս տեր չի իր կալքին:
 Թե խակույն տուն ու պարտեզ միասին
 Պիտի դատարկի ու քոչի գնա,
 Վոր գուլքը բոլոր Վոսկանին մնա...
 Մի բոպե ապշեց, քարացավ Սոսին:
 — Վհնց... ախար... բա լեւ, բա մեր տանեցիք...
 Ես ի՞նչ փորձանք եր գլխիս բերեցիք...
 Մենք մնանք չոլում առանց ասպաստման...
 Եսենց սև որե՛նք, զուլում դատաստման...

Դալար ճիւղոտը հանկարծ շառաչեց.
 Սոսին կծկվեց, ցավից բառաչեց,
 Ապա շոշափեց վառվող դեմքն իր,
 Ուր ձեռը ներկվեց արյունով կարմիր...

Նորից թափ առավ ու լցվեց Սոսին,
 Ուզեց հարձակվի, բաց... ձուտիկը վհրբ...
 Ու... մարեց կրծքի հուր—կրակը բորբ:
 Յեզ գլուխն ելի կռացավ ուսին...

Ազմուկի վրա ներս վազեց Նստոն.
 Մոր փեշից կախված՝ մրմնջաց ձուտոն...
 Յերբ Մուխսին խոսեց ու պարզեց բանը,
 Մեկեն բարձրացավ սուգ ու շիվանը...

Կինը ծեծկվում եր, ճմովում, լալի,
 Մազերը պոկում, գլխին վալ տալի
 Ու բարձր ճչում, կպչելով սնից,
 Թե իր դադաղը կերթա ես տանից,
 Թե՛ ով վոր փորձի տիրանալ զոռով,
 Նա պիտի անցնի դիակի վրով:

Թնգվեց, մթնդեց պաշտպանն որենքի,
 Նա ուզեց սանձել ու բերել խելքի
 Անգեա կնոջը և գոչեց մոլի.
 — Թմւղթ տվեք ինձ, թմւղթ. պառտակուլի...
 — Ձուռնաչու աղջիկ, քո տունն ալուլի*),
 Մեբեր կը քշի, եդ ի՞նչ ես անում,

*) Բանդվի Անուշի գլուխը նման:

Ձաղոնի դեմ ես հակառակ կանգնում...
Մոռ, ձենդ կտրի, — խրատեց Մուխսին
Ու ձեռը դրած շիւ աղի ուսին,
Խնդրեց, վոր հիմար կնոջը ների,
Թե՛ մարդը նրան խելքի կը բերի:

18

Աղեն մեղմացած՝
Թուղթը դրեց ցած:
— Դե, ի՞նչ ես ասում, Նախիրչով Սոսի,
Գոչում ես, թե չե. վերջնականն ասի:

Մարդը հեալեն մտածեց մի պահ,
Շրթունքը կըծեց ու գոչեց վստահ.
— Չե, չե, չեմ քոչի.

Թեկուզ վոր մորթեք, կամ հանեք ցցի,
Չեք կարող ինձ իմ տանից դուրս քցի...
Յեվ այնպես ըմբոստ նայեց շեշտակի,
Վոր տանուտերը քիչ մնաց ճաքի:

19

Վոսկանը աջրվում վառվում եր տեղում.
Պար ելին բռնել դեերն ուղեղում...
«Ում ա դեմ կանգնում Նախրչոնց Սոսին...
Նգ քանի՞ գլուխ կա նրա ուսին»...
18

Աղեն կատաղեց: Շլտիկին բոթեց,
Թուլության համար, զորքս դու... կոթեց,
Յեվ, մոռ հա գգրին՝ ապտակ շառաչուն.
Թե՛ կաղ սատանա, շան վորդի ու շուն,
Յես քեզ կը մորթեմ, կոտորեմ մաս-մաս,
Հավաքիր իսկույն կարպետ ու փալաւ,
Կճուճ ու բժուտ, պղինձ-պղնձկալ,
Ելած-չեւածը բոլորը վեր կալ
Ու բաշի գլխով շարտի փողոց...
Ել ի՞նչ նազ ու տուզ, ել ի՞նչ հարց ու փորձ.
Պրիստավիս... քիքիր... դու թաղիքե թուր...
Դեն քաշվի, սրանց դատաստանն ինձ տուր: —

Յերբ ջուլ ու մուլը փաթթեց փալասում,
Սե տունը բռնեց շիվանը ցասում...
20

Աղմուկի վրա լերդիկ ու բաշի
Կենդանի հեղեղ թափվեց թամաշի:

Գդիրն՝ ապտակի մոմուռը նրտում,
Տասը ձեռ առած՝ հավաքում, շարդում,
Ջվալն եր լցնում մանրունքն անդադար,
Տանն ելած-չեւած, բերանը կապում,
Վոր տաներ բաշից*) փողոցը շաղ տար:

*) Պատի գլուխ:

Իսկ Սոսին՝ անշարժ, արտաքուստ հանդարտ,
Արձանի նման աչքերը անթարթ,
Կպել եր սյունից, Վոչ ծպտուն, վոչ ձայն:
Ճակատ բռնողը*) Նստոն եր միայն:

Կինն առանց կովի չեր տալիս ձեռից
Յեվ վոչ մի խեցատ**) և վոչ իսկ մի ցից.
Ճանկոտ էր գզրին, անիծում, չանչում,
Մեկ հարձակվում եր, մեկ ել նահանջում,
Խլվածն յետ չմթում, ***) ծվում պահանջում...

Իսկ վեց տարեկան Ճուտոն, դուրեւով,
Մոր փեշից կպած՝ գնում եր, գալիս
Յեվ աչքից բուռ-բուռ կրակ թափելով,
Նստոյի վողբին արձագանք տալիս...
Սարերն են հուզվում,
Քարերն արտասովում...

21

Մրոտ հացատան դռան քամակից
«Ծաղիկն» եր ապուշ և անգիտակից
Աչքերը հառած՝
Մնացել սառած...

*) Դիմադրող:

**) Խեցատ կավե ամանի կտոր

***) Չմթել — թափով խլել:

Դա հորթն եր մանկան, նվերը տատի.
Տան հուլան ապագա մածուն ու կաթի.
Ճուտոյի ազիզ ընկերն անբաժան,
Վոր բութ նայում եր Վոսկանին դաժան:

Մինչ Մկոն՝ եսպես կովելով լերկար,
Ջվալն եր խցկում խլածն ինչ վոր կար,
Հանկարծ տանուտերն հասավ հորթուկին,
Վիզը ոլորեց, խփեց հատակին
Ու քացով ենպես հարվածեց փորին,
Վոր մանկան ճիչը հասավ աստղերին...

— Դե ան, չոլախ դե, — գոչեց գազանը,
Նս ել տար պատից շպրտի շանը:

Ճուտոն դողդողաց,
Մոր փեշը թողած՝
Վազեց, վոր ազիզ ընկերին գրկի,
Անմեղ կենդանուն պաշտպանի, փրկի,
Բայց դեմքին ենպես մի ապտակ պալթեց,
Վոր Սոսուն կասես սե ոճը խալթեց...

Սարերն հուզվեցին.
Լեռ ու քար լացին...
Իսկ ամբոխն՝ լեկած լերդիկ ու բաշի,
Խուլ մրմունջ սփռեց ոճ-ի ու վառ-ի:

Սոսին սպրդնեց. մոնչաց, դողաց...
Անկյունում ցցված սուր բահը շողաց
Յեւ...կիսեց գանգը գոռ տանուսեի...

— Դե խլի հիմի... դե հիմի տիրի...
Մոմուց Սոսին
Ձոհի լերեսին:

Վոսկանն որորվեց, հառաչեց տկար
Ու... զարկվեց գետին: Պրծավ: Եւ չը կար:

Մի պահ լեցին բաշ, տուն ու լերդիկ:
Ապա արթնացան, կասես թե, մարդիկ:
Ոխայի մրմունջն հեղեղեց տունը,
Ոճուբը դողաց, որորվեց սլունը:

Մի կաթիլ ընկավ շիւ աղի աչից.
Իսկ Մուկսու թոքը հալվեց հառաչից:

23

Փախեփախն ընկավ ու փոշին պատեց:
Դա ուրյադնիկն էր. հասավ հավարի:
Նա վոտից-գլուխ Սոսուն աչք ածեց,
Տեսավ հույս չը կա կաշառք-ավարի՝
Մուկ գոմը քաշեց նա մարդասպանին,

Ջարդեց, տրորեց, սև բերեց ջանին.
Կապկապած քցեց մորակի աղաք.
Ծեծելով քշեց, հասցրեց քաղաք:

Իսկ անտիրական մանկանն ու մորը՝
Ջուլ ու փախսով քշեցին ձորը,
Վոր ջաղացպանի՝ քեռու շվաքում
Կուչ գան ու վողբան իրանց սև որը:

24

Սիրերում Սոսու ումը խավարեց...
Վորբերի հույսը հավիտյան մարեց:
Նստոն ու ձուտոն կարիքից դաժան՝
Միմյանց հետևից գերեզման իջան:

Ոջաղը անցավ:
Ծուխը վերացավ...

Իսկ նրանց չքնաղ պարտիզում դալար,
Սիրուն ծառերի թանձր շվաքում՝
Քեֆ ու խնդում եր լինում միալար
Յեւ գուռնեն բճրճր, բճրճր նվագում:

25

Քամիներ անցան գլխովը գլուղի:
Խավարը հալվեց: Արևը շողաց:

Կորով են ուժը կայքի ու փողի.
Հարուստն անիրավ
Թույնը շրթունքին՝ ոձի պես սողաց...

Աղքատը դարձավ գյուղի մեջ ակտիվ.
Հիմնեց յերջանիկ կյանքը կոլեկտիվ:
Եւ չը կ'ա գորբան՝ դաժան ու անեղ:
Նրան սրբել ե
Ալիքն անարկու, կարմիր-փառանեղ...

Վոսկանի նախկին տունը շեն, զնգան՝
Այժմ դարձել ե մի սիրուն ակումբ,
Ուր կուլակներէց դադված ծերերը
Յերազի նման
Հիշում են անցած են սև որերը:

<< Ազգային գրադարան

NL0351519

453

46996

ԳԻՆԸ 30 ԿՈՊ.